

Asia: VN/15033/2026

Asetusluonnos rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

1. Yleiset kommentit ehdotuksesta

.

Kymi-Saimaan sovittelutoimisto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa ja pitää asetuksen muutosehdotusta pääosin perusteltuna ja kannatettavana.

Kymi-Saimaan sovittelutoimisto pitää kuitenkin tärkeänä, että rikosasioiden sovittelun neuvottelukuntaa koskevat säädökset säilytetään. Ehdotusta kumota neuvottelukuntaa koskevat säädökset ja korvata neuvottelukunnan toiminta jatkossa vapaamuotoisella valtakunnallisella yhteistyöllä, ei pidetä kannatettavana.

2. Kommentit neuvottelukuntaa koskevasta ehdotuksesta

.

Kymi-Saimaan sovittelutoimisto pitää tärkeänä, että rikos- ja riita-asioiden sovittelun valtakunnallisen kehittämisen tueksi säilytetään asetuksella säädetty neuvottelukunta. Neuvottelukuntamuotoisen yhteistyön keskeinen etu on, että säädöspohjainen rakenne turvaa eri viranomaisten, hallinnonalojen ja järjestöjen osallistumismahdollisuudet sekä pitkäjänteisen sitoutumisen kehittämistyöhön. Vapaamuotoinen yhteistyö ei tarjoa nykyiseen malliin verrattavaa jatkuvuutta eikä velvoittavuutta.

Kymi-Saimaan sovittelutoimiston näkemys on, että tehtävänantoa tulisi edelleen asetustasolla tarkentaa siten, että keskeisten toimijoiden osallistuminen varmistetaan, tutkimuksen näkökulmaa vahvistetaan ja kansainvälinen yhteistyö mahdollistetaan.

Lakimuutoksen jälkeen Oikeuspalveluvirastossa sovittelun kehittämisestä vastaavat ensisijaisesti kehittämisspäällikkö ja erityisasiantuntija. Rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelun rakenteellinen kehittäminen on edelleen kesken ja sovittelupalvelun potentiaali on valtakunnallisesti tunnistettu. Sen vuoksi valtakunnallinen kehittämis työ tarvitsee edelleen tuekseen laajapohjaisen ja pysyvän neuvottelukuntatasoisen yhteistyöelimen, josta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Vaikka sidosryhmäyhteistyö sisältyy oikeusministeriön ja Oikeuspalveluviraston tulossopimukseen, pelkästään tulossopimukseen perustuva yhteistyö ei välttämättä korvaa neuvottelukunnan tarjoamaa laaja-alaista asiantuntijafoorumia. Neuvottelukunnan tehtävänä on ollut edistää yhteistyötä sovittelun kehittämisessä eri hallinnonalojen ja järjestöjen kanssa, tukea lain yhdenmukaista soveltamista, tehdä toiminnan sisällöllisiä linjauksia sekä seurata kansainvälistä kehitystä.

Useissa valtioneuvoston julkaisuissa on tunnistettu rikos- ja riita-asioiden sovittelun käyttöalan laajentamismahdollisuuksia sekä tarve kehittää sovittelun asemaa osana rikosprosessia. Tällaisia julkaisuja ovat esimerkiksi Valtioneuvoston selonteko oikeudenhoidosta (Valtioneuvoston julkaisu 2022:67) sekä Rikosketjun LEAN-hanke: selvityshenkilön raportti (Oikeusministeriön julkaisu 2020:6) Toimenpideohjelma nuoriso- ja jengirikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vuosille 2024–2027 (Oikeusministeriön julkaisu 2024:13) .

Edellä mainitun lisäksi rikos- ja riita-asioiden sovittelupalvelun kehittäminen sisältää useita eri hallinnonalojen toimivaltaan kuuluvia kysymyksiä, joiden ratkaiseminen edellyttää myös tulevaisuudessa strategisen tason yhteistyötä. Tällaisia asiakokonaisuuksia ovat esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan asema osana julkista palvelujärjestelmää, alle 15-vuotiaiden rikoksentekijöiden ja rikoksen uhrien palvelujen kehittäminen lastensuojelun ja oikeushallinnon yhteistyönä sekä lähisuhdeväkivallan sovittelua koskevan sääntelyn ja käytäntöjen seuranta ja arviointi.

Edellä esitetyillä perusteilla Kymi-Saimaan sovittelutoimisto katsoo, että valtioneuvoston asetuksessa tulisi säilyttää säännökset valtakunnallisesta rikosasioiden sovittelun neuvottelukunnasta sekä täsmentää sen tehtäviä ja kokoonpanoa siten, että sovittelun pitkäjänteinen, laaja-alainen kehittäminen ja eri toimijoiden sitoutuminen voidaan varmistaa.

3. Kommenttinne muista ehdotuksista

.

Kymi-Saimaan sovittelutoimisto pitää tärkeänä, että rikos- ja riita-asioiden sovittelun lainsäädännön kehittämistä jatketaan kokonaisuutena. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on luopua palveluntuottajamallista ja siirtää sovittelupalvelujen järjestämisvastuu

kokonaisuudessaan oikeushallinnon alaisuuteen. Tämän tavoitteen toteuttaminen edellyttää sovittelulain ja sen nojalla annettujen asetusten kokonaisvaltaista uudistamista.

Ikonen Reetta
Kymi-Saimaan sovittelutoimisto / Sovittelu ry